

השבועון המצוייר לאינפורמציה

המערכת והמנהלה: רחוב נליסקון 8, תל-אביב (ליד תיאטרון "א.ה.ל.") ת.ד. 136, טל. (זמני) 68785 מען למברוקס, "עולמפרם" מו"ל: העולם הזה בע"מ;

העורך: אורי אבנרי עורך משנה: שלום כהן

עורך כיתוב: דב איתן צלם ראשי: דוד רובינר

עורך הבית: ד"ר כתב ראשי: אהרן דולב

מיכאל אלמן, יחיאל כשן, נויזה נבי, איתמר עילם, משתתפים קבועים: יעקב ביתן, רפאל חייט, פיליפ טיארי, יצחק לבני, רפאל סלע, יעקב צליל. סופרי חוץ: דוד ברודר, נבריאל דנון, שמואל מירון. דפוס: ישראל בע"מ. הסעה: סלם בע"מ.

מכתבים

עורך מוד עורך

בשיתוף לב קראתי את הכתבה הכפולה עלי ועל ספרי "שמעון צהמארא" (העולם הזה 737). והנני מודה לכותבי הרשימות על דבריהם הנעימים והי אריבים.

אבל התפלאתי למצוא בעולם הזה (העורך) אר רי אבנרי) שהכרוז שלי, "על הרם ועל הארמה", שנודע ב-1947 בכמאבק (עורך: אורי אבנרי) היה מנוח. יתרעלכן, לאור הנסיון של ארבע השנים האחרונות אין אני חושב שהתנגדותי להקמת המדינה היתה מנוכחת. בין ספרי שמנתי לא נזכר הספר "בני-בליעל". מאחר שאורי אבנרי טיפל במסירות כה רבה בהוראת לאור, ולא עוד אלא שכתב לו גם הספרה, וכן נושא הספר את כתובתו של אורי אבנרי, תמונה העובדה.

כותב הרשימה כמור ספרים מוצא כי אין בי ספרי, "שמעון צהמארא" הסבר מדוע עוב שמעון את אורי. טעם לכך הוא עורך הספר כולו, והוא מפרש בו, כדברי שמעון עצמו, לפחות ארבע פנים.

מסתבר שלעורך העולם הזה ולפעולותיו אין פרוסקציה בעתון זה. אשר לטבת עויבתו של שמעון צהמארא את הארץ התכוון בעל רשימת הביקורת לומר שמעון אמנם נוסט חמנה אחד (העברי) אך אינו מסביר מדוע הוא מצטרף למחנה השני (הערבי).

האמת על הים

הרשימה האחרונה בסידרה, המרד על הים" היו תה כמעט אפס. אין ספק שאורי אבנרי מוכשר מאד לתאר חוויה קרובה. הבל כך שהוא משתמש בכשרונו זה כשהאויב הוא... מדינת ישראל יוחנן זגריי, תל-אביב

אם קבלתם דעות ומאמץ שובתים, אנא קבלו דעות ומאמץ שובת וזינו מודהה עם דעות חברי. כתוב מאי ותקני אני ערב לאמיתות שתי עובדות אלה: (א) הסתגרות מנסה מזה שנים להטיל את תפקיד מכירי אנורת המאיים על אחד מהמאמץ, ואת אחד לא קבל על עצמו תפקיד זה. (ב) שמעתי כמו בני אנוש שאני מכירם בתור עט קני מקיי משילום כמה מחברי לפנות בשכות. אשר ב, "מא" מהאניה "נגנה".

התנגדותם החמה (של הימאים) לכוחת המשטרה מראה על חנך שקבלו אנשים אלה, המתמירים להיות מתקדמים בקמם. אחד הנואמים אמר שני נוער התלוצץ עומד לימינם. (אולם יש נוער חלר צי אחד שספירתו מהמאיים נוכרת והולכת. חברי קבוצת יזרעאל, עמק בית שאן

העולם הזה מכנים בלעז ובמכרות כפולות את הכינוי: מחבליים. אולם אלמלא נמצאו מתנדבים ובמכרות ובלעדיהן, היינו כיום הים מים מר עב הורסים את משק המדינה. למה הים חתנו בסף זיות, ונורמים אחרים מנצלים זאת לרעה.

בועז זנגר, נתניה אני נאה על עמדת העולם הזה, הנורם הבלתי תלוי היחיד במדינה (מלבד אלתרמן) שהתייצב לימין הימאים... כשהיה על המערכת לבחור בין צדק ובין אוכייטיביות, בחרה בצדק. יחיאל ברק, חיפה

המטרה האחרת

כשפר לבעיית בתי-הבנושה, שאחד מקוראיהם העלת אותה במרד המכתבים (העולם הזה 737) יש לי לומר משהו. לפי דעתי צורך קוראכם ה"ש" 100 אחוז, ואני לצדן, אלתרמן) שהתייצב לית מזה מפני שכל בחור אף פעם לא ידע עם בת כאופו רציני אלא למטרה אחת...

הודים מוד עורכים

הפרוטקציה המצויינת שלכם על החרדים (העו 25 חזה 737) זעזעה אותי. אבל בעת ובעונה אחת המתמדת נגד קבלת הדין מצדכם, אין זה עולה בקנה אחד עם נילוי היומה האמין את העולם הזה מדוע לא תעוררו ננועה (על-מספנות) ציבור

במו עיני

למי יש סיגירות?

ניגשתי למוכר הסיגירות, יהודי כבן שבעים, וביקשתי לקנות חפיסת סיגירות כנסת. הוא פשפש ב עגלתו ומסר לי מבוקשי, אך שלמתי לו לאחר מכן העודף. מבט יר אפשר "גריה בן הקורא אברהם אהרוני, תל קון 182 זוכה בפרס של 1. צמון).

רית לשדל ולשכנע אחים אלה ל מדוע לא נסביר להם שהו רק שני מרוב מהאנו, אפילו צברים, היו בורחים העלו בדעתם אפילו לרנע אחד שבאחת נתנו גם בעתה.

אורי ארנון, תל-אביב למה צריכה היתה הסוכנות להביאם, להאכילם, וכתב להחזירם על חשבון העם, בזמן שאלה לא נתנו כל תוצאות פרוטוקוליות בארץ?

העולם הזה מציין שהם אנשים טובים, בעלי רצון והכנה, לולא הוכאו בחפזו, אלא כאו בדצון חופשי, היה המצב אחר.

משה שוהם, קרית שמואל רופאים בדרך ברצוננו לתקן את הרושם המוטעה אשר מתקבל מתאור המסיבה שנערכה בבית-החולים הדסה, יור שלים, לכבוד המחזור בן 25 הסטודנטים (העולם הזה 737). היתה זאת נסיבה פנימית של האגפים והתלמידים בלבד, ללא אופי רשמי. גם המסכה וגם השי הנענו שחולק לתלמידים ע"י הנהלת בית החולים האוניברסיטאי היו רק סמל לשמחת הנמר וההצלחה בבחינות. רק בהתנגדת הדירקטורה בסוף שנת העבודה המעשית מקבל כונר הפראזה את המסיבה לעבודה בתור דוקטור לרפואה, וכלי כל ספק ייערד טכס חלוקת הדיפלומות, כבאו הזמן, בצורה הרשמית הנאותה והמקובלת.

ד"ר מ. פריס, מוזיקר אקסקוטיבי של בית-הספר לרפואה של האוניברסיטה. הפקרת שיוך גראח על ספרו של י. ד. שווארץ נודע לי רק מתוך ביקורתכם (העולם הזה 737) אולם הרשו לי לה" ניב על דברכם. אתם כותבים: "הספר... תובע מחוקת עליית השוא הירודעה על הפקרת שיוך נראת ובתי-הספר לשוטרים בדרך להר הזנונים ע"י אנשי אצ"ל... לצערי אין זו עליית שוא, אלא זוהי האמת לאמתה, והדבר נודע לי דיקא מפני איש אצ"ל אשר נכח במקום היתה מבין הסטודנטים (אם נגידו כך בלשון פאכית את מנסות הבהלה).

סמל א. פינגר, צה"ל חברים לעמית הפפלאטי והופתעתי (למטה) לקרוא כי מכתבה של עמית, השואפת להקים נרעין התישבתי חדש ללא התייבות ננועת, מצא עד כה רב כיו קוד"א לא העולם הזה. הדבר מוכיח כזה אפשרות של עתון בלתי-תלוי, כשהוא פונה אל מצפון קוראיו.

המערכת מזמינה את עמית וכל החפצים להצטרף אליה לפגשה השבועית ביום הר"א שון, 30.12.51, בשעה 8:30 בערב, במועדון הקצינים, שדרות רוטשילד 47 (בחדר), תל-אביב.

ה ש ע ר

כאשר נשאלה טלילה בן-זוכאי, חומת שער, מנומסת, לירת ירושלים וחושבת תל-אביב, מה היא יכולה לספר על עצמה, השיבה: "דחילקום, אני פרצוף בשביל לדבר על עצמי". אין זאת אומרת, חלילה, שטלילה היא "פרצוף בשביל לדבר על הזולת". זאת אומרת, פשוט, שאשר עשתה במשך 21 שנות חייה אינו מהווה, לדעתה, חומר לביוגרפיה ארוכה.

כמו עשרים רבים אחרים בני-גילה למדה טלילה בגימנסיה, לקחה חלק (פעוט) בפעולות מחתרת ("הגנה") בתקופת המאבק, בילתה שנתיים במדי צה"ל ואחרי שחרורה הצליחה לארגן לעצמה נסיעה קצרה לחוף-לארץ (פאריס). משחזרה נסתה את כוחה בעבודת גננות (בגן ילדים), נואשה, פנתה לעבודה משרדית.

חלומה הגדול היה לעסוק בתיאטרון (ובקולנוע: "דומני שאני קצת פוטוגנית"). כאשר נסתה להתקבל לאולפן תיאטרון יזרה ("משום שהחבריה שם הם, משלנו, עובדים במרץ, שוחים נגד הורם, יש להם רעיונות מצוינים, אין שום תככים כמו בתיאטרונים הזקנים"), נדחתה להיחשב מה גדולה בורותה במקצוע שבחרה לעצמה. אולם כיון שנתקבלה (לתקופת נסיון), נרתמה לעבודה במרץ רב וקבלה תפקיד — הראשון בחייה — בקומדיה "ילד השעשועים של העולם המערבי" (ראה עמוד אחרון).

"אין זה תפקיד גדול", מודה טלילה ומוסיפה: "אבל אתם יודעים מה אמר סטאנסלבסקי: אין תפקידים גדולים ותפקידים קטנים, יש רק שחקנים גדולים ושחקנים קטנים."

חופשה במזון השרון הגליון ה-1500.001 של העולם הזה, שפומן במיוחד והיה צורך לזכות את בעליו בחופשה של שבוע במזון השרון על השבוע העולם הזה, היה ביש מזל. עד היום לא פנה איש אל המערכת כדי לגבות את הזכויה והמערכת מבטלת את הפרס. כדי לנצל בצורה היפה ביותר את חופשת השבוע במזון השרון שהזכרתי על-ידי המערכת, החליט העולם הזה לפנות למוסדות צבוריים בבקשה להמליץ לפניה על איש שהצטיין ביותר באומץ זכו במסירותו ובנישוא האנושית בפעולות השבוע האחרון בין מצילי ומגישי הסעד לנפגעי השטפונות במעברות ובשכונות האיש שבטת ביותר במבצע האנושי הגדול, והיה זה חייל, שומר או מתנדב אזרחי, שיבנה החודש את חופשת השבוע על השבוע עתון זה.

כי הותקפתי קשות על כך, אינני מתחרט. כי הנה נתקבצו יחד כמה מן הפולטים של אז. לא היה צבע אחד לעולם השולטי והעדתי. אך הנה שוב לא היה זה חשוב, שוב חללנו לבחון את צבע העור, שוב החילונו בותנים את הלב ההולם מתחת לעור. אולם חתימה על כרוז אינה מעשה גבורה. כל כרוז המכריז מלחמה מגוחך במקצת כשלא באה אחריו מלחמה. והנה זה בדיוק אשר קרה לכרוז זה. הוא בא בשעה של התעוררות המונית. מסביב נערך מעין מיפקד כללי של הנוער העברי, הראשון מאז הימים ההם. אולם התעוררות גדולה זו לא תירגמה את עצמה ללשון המעשים. הועד הציבורי המיסטורי שהופיע על הכרות לא היה קיים אף לרגע. ההתעוררות המונית התבזזה לריק.

מדוע? רומה שהדור הזה איבד את כושר הלחימה שלו. השוב התבלטה כל אותם סימנים נשונים על היסוס, של אי-בטחון עצמי. שוב דמה הדור הצעיר להאמלט במקום לדוד. שוב היו המעטים הקובעים מוכנים לחתור על פעולה עצמאית, ציבורית, בלתי-תלויה — ולמסור את היומה למפלגות הנשונות. והנה הסיבה השלישית לכשלונו. איש לא ירגו על מפעל שיהתה את עצמה עם ענין הימאים. תפקידה וזכותה של אופוזיציה להש תמש במאורעות החולפים לצורך מלחמתה בממשלה. אולם לימאים קרה אשר קרה לפלמ"ח: מפ"ם חיבקה אותם בכוח רב מדי. כשחיבקה מפ"ם את הפלמ"ח שכח העם שהי יוכוח הוא בין שני דרכי-חיים, בין שני סגנונות-יציירה, בין שתי מדינות אפשריות — ונדהמה לו כי אין זה אלא יוכוח בין שתי מפלגות שאינן מעניין את הכלל. וכשחיבקה מפ"ם את הימאים החלו הרבים מאמינים שכאן צדק ראש-המשלה, שתיאר את המרד כולו כנסיון השתלטות של מפ"ם—מק"ל על הצי.

גם רבים מן הימאים עצמם — שהם מטבע מקצועם רחוקים מכל עניין מפלגתי יותר מכל ציבור אחר — החלו מפקפקים באומ מלחמתם כששמעו בהפגנות האדה "להגנה על הימאים" סימטות פרו-סובייטיות, אנטי בן-גוריוניות. גם הם החלו תוהים מי, בעצם, עוזר למי — מפ"ם למרד או המרד למפ"ם.

כמה מאות קוראים טרחו לפנות אל מערכת עתון זה בכחת להטיף לו מוסר על כי נטש את הקו האובייקטיבי שנהג בו עד כה. קורר איים רבים אחרים כתבו למערכת כדי לשבחה על אותה עובדה עצמה. מכיון שעודי משרת בעתודות לא יכולתי לקרוא בעצמי את כל המכתבים, אף לא יכולתי להשיב לאחד מהם. דעתי היא שאלה גם אלה טועים.

מערכת זו הקדישה כמה עשרות שעות כדי להאזין לדברי המורדים ולחקור את האש מותיהם. אולם אותה שעה שוחחו אנשיה עם ראשי הצד השני — עם דובר הועד הפועל, עם החבר יוסף אלמוגי, גם עם ראש עיריית חיפה. הם מסרו דבריהם בנאמנות, כשם שמסרו את דברי הימאים. הם מדדו את הדב ברים בסרגל — כך וכך שורות לטובת הימאים, כך וכך שורות לרעתם. הם הקדישו מעט יותר מקום לטענות הימאים, שבשלב הראשון של המאבק היו כל העתונים, פרט לעתוני מפ"ם—מק"ל, סגורים לפניהם. במאר חתום גם העותי לציון כי לדעתי הפרטת צודקים הימאים יותר. אולם לא במסירת העובדות ולא במסירת הטענות של שני הצדדים היה עתון זה משוחד אף לרגע.

אם התבלט עתון זה בכל זאת — לטובה או לרעה — הרי היה זה בגלל עובדה אחת: הוא הצביע על אופיו הגורלי של מאבק זה, כסימן דרך בהתפתחות המדינה. הוא גילה את הרקע, את המשמעות שמאחורי המאיר רעות. הסביר כי לא היה זה רק ריב מקצועי קטן, שיותר, עד אין ערוך יותר, היה מונע על כפות המאונים. וזו היתה, אחרי ככלות הכל, האמת אשר שני הצדדים אישרו אותה במעשהם.

המבול הגדול שהציף את היבשה השכיח מן הלבבות את הסערה הגדולה שהתחוללה על הים. הציבור עיף מן המרד הימי הידיעה כי נסתיים, סוף סוף, עם כניעתם של הימאים עברה, כמעט, ללא רשש. אולם נדמה כי יחס זה אינו צודק. כי מאז פירוק הפלמ"ח לא הסעיר מאורע במדיה כזאת את תחושת המוסר של הדור הצעיר, לא ירדה עוד מהלומה כזאת על עתידה הרוחני של המדינה הזאת.

עד היום מבינים רק מעטים מה קרה למי דינה באותם ימי סתו ב-1948, כשחוסל הפלמ"ח לא רק כמבנה צבאי ארעי, אלא כממשות נפשית שהטביעה את חותמה על הנוער העברי של אותם הימים. כשיקום סופר הדור, יתחבט בעיצובו הדי ראמטי של אותו רגע, וסופו שייגיע לאותה שאלה סוטה: מדוע נכנעו מנהיגיו הרו חניים של הפלמ"ח?

הסופר יצייר אולי תמונה מרתקת של מועצת-מלחמה היסטורית, בדומה למועצה המפורסמת (במלחמת ושלום טולסטוי) בו החליט קוטווב להפקיר את מוסקבה (זמנית) בידי נפוליאון, אף כי ידע שהעיר תיחרב. הוא ישים בפי גבורי התמונה נימוקים רבים: הפוקד-הפלמ"ח בחר ברגע העדין ביותר, היה צורך לשמור את כל הכחות נגד האויב החיי צוני; הפלמ"ח חינך את עצמו לשרת את האומה, לא לכפות עליה את רוחו. אולם כסופו של דבר אלה אינם אלא תירו צים, לאותו מהנה גדול של נוער, ממנהיגיו ועד האיש האחרון, היתה חסרה ההכרה בייחוד עצמו. זה עתה גיבש סגנון-חיים חדש, זה עתה ביצע מעשים שהפליאוהו לא פחות מאשר הפליאו אחרים. הוא מעולם לא התרגל להתוות קרימחשבה וקופעולה לעצמו, התרגל לקבל השראתו מפי בעלי הפראזה ההרהרת, אנשי השם המצלצל.

כשהבינו הנוגעים דובר עצמם מה קרה להם כבר היה מאוחר. גבור הדור הפך האדם הטר גד לשלושת האלילים החדשים של החברה: הקריזולר הקופה והקאריירה. האיש המו כן להקריב, משמש מופת לאחרים, היה לדמות קומית. הפרט הלוחם, הקטן והאפור, הלך לעולמו. במקומו בא אותו דחליל חמוש, אותו גלית ממולא-טפסים, ששמו: מנגנון.

אחר שלוש שנים פרץ המרד הראשון נגד גלית זה. בתודעת מחולליו היה מאבק מקי צועי גירוד. אולם מעולם לא היתה רוח ימית קלה זו הופכת סערתי-איתנים, לולא עוררה שוב את כל אותו עולם דרום של רגשות: לולא שימש ביטוי סמלי לרצון המרד הכללי של הצעירים נגד הרוח השלטת, שדנה אותם לניוון מוסרי.

הימאים היו לוחמים אמיתיים. אולי לא העריכו, בתמימות יתר, את עוצם האריה שיצאו להרגיו. אולם משקם האריה על רגליו והשמיע את נהימתו, כשלא היה עוד מנוס מקרב, הם יצאו לקרב. הם הוציאו מתוכם מנהיגים אמיתיים, כאותה דמות גיאק לוגי דונית, נמרוד אשל, או כלוחם צלול-ההגיון, אייק. לא בכל טענותיהם צדקו, ולא כל מעי שיהם היו מחוכמים. אולם ביסודו של דבר ייצגו הם, במאבק זה, את הטוב והיפה, את הקורף והגאיון.

מדוע, בכל זאת, נוצחו בצורה כה מוחצת?

הסיבה הראשונה גלית לעין: ממדי הירי בים היו בלתי-שווים מדי. מן הרגע שהתברר כי מנגנון מוכן לפעול במלוא הקיטור, להפעיל את כל גלגלי-השיניים שלו — בארץ ובחול, בציבור ובצבא — לא יכול היה עוד להיות ספק בתוצאה הסופית. אולם את התבוסה האמיתית לא ספגו הימאים, אלא אלה מאתנו שהשתדלנו להוסיט להם עזרה כל שהיא, בהבינו כי המאבק הזה אינו רק על דרישות חומר או יותר צוד קות של קומץ אנשים, אלא על נפש המדינה. הימאים לחמו. אוהדיהם לא לחמו. אחדים מאתנו חתמו על קריאת-האחים, אף